

POMM1083
Suomen kielen ja
kirjallisuuden
pedagogiikka
(5 op)

**Kirjoittaminen
- Millainen
palaute tukee
oppimista?**

Kimot
Sanna Mustonen

sanna.s.mustonen@jyu.fi

Alakoululaisten kirjoittamia tekstejä

- Millaisia havaintoja kirjoittamisen taidosta?
- <https://peda.net/id/44a955603d5>

(erityisesti biologian ja historian koevastaukset)

Havaintoja: oppilaiden taidot

- Käsitteet osattu kirjoittaa oikein, mutta ei välttämättä ymmärretä
- Superheterogeenisia (kodin vaikutus?)
- Käsialaerot
- Sisällöllisesti hyvää, mutta kirjainmuodot
- Aikamuodot voivat hukkoa
- Tarinan kulku?
- Kuvaileva teksti

Tänään tavoitteena

- Ymmärtää kirjoittamista prosessina
- Saada työkaluja, miten kirjoittamistaidon kehittymistä voi tukea
- Seuraavalla kerralla: tekstilaji- ja sanataidenäkökulma

Luukka: Tekstejä, luovuutta ja prosesseja (Inka Mikkosen tiivistämänä) → Mihin omat kokemuksesi painottuvat?

PERINTEINEN OPETUS	LUOVA KIRJOITTAMINEN	KIRJOITTAMINEN PROSESSINA	GENREPEDAGOGIIKKA
- Autonominen teksti- ja kielikäsite - Yksilöllinen taito - Tekstien korjaus ja kieliasun kommentointi - Hyvä teksti kieliopillisesti korrekti ja sisällökäs - Ope keksii tehtävät, korjaa valmiit tekstit ja antaa palautteen	- Yksilöllinen itseilmaisuus - Teksti syntyy luovan prosessin kautta - Tavoitteena löytää oma persoonallinen tapa kirjoittaa - Ideointi ja vapaa ilmaisuus - Ope luo mahdollisuuksia sekä kannus-tavan ja positiivisen ilmapiirin - Ope ei anna otsikoita, aiheita, malleja eikä sääntöjä - Lähestymistavalla ei selkeitä teoreettisia periaatteita eikä konkreettisia työkaluja esim. kehittävän palautteen antamiseen	- Systemaattinen ohjaus ja kirjoittamisen ala-prosessien harjoittelu - Tärkeintä oppijan aktiivinen rooli ja ryhmässä työskentely - Toimintaprosessien tuloksena syntyy teksti - Kognitiiviset prosessit - Tavoitteena tiedostua omasta kirjoitustavasta ja opiskella erilaisia tekstintekokäytänteitä - Ope toiminnan ohjaaja, tuki ja palautteenantaja - Päävastuu oppilailla yksin ja ryhmässä - Palautetta annetaan prosessin eri vaiheissa	- Tekstien ja kirjoittamisen sosiaalinen, yhteisöllinen ja kulttuurinen luonne - Kulttuuriset tekstikäytänteet - Tekstit ovat tapoja osallistua yhteisöjen toimintaan - Tekstikäytänteiden oppimista - Aidot ja oikeat viestintätilanteet - Tekstianalyysi opetuksen perustana - Kielellisen tietoisuuden herättely - Hyvä kirjoittaja hallitsee monipuolisesti yhteisönsä puhutavat - Integrointi

Tutkimustuloksia

- suomalaisten peruskoululaisten kirjoitustaito ovat selvästi heikompi kuin lukutaito: tutkimuksen osoittavat myös poikkeuksetta että pojilla on huonompi kirjoitustaito kuin tytöillä
- koulukohtaiset erot ovat suuret
- kirjoitustaito on yhteydessä muiden taitojen oppimiseen (lukutaito, vuorovaikutustaidot, kielitieto)
- palautteenanto yhä usein sitä, että oppilas kirjoittaa yksin opettajalle, joka antaa kirjallisen palautteen – vertaispalautteelle tarvetta
- **kirjoitustaitoja voidaan kehittää teettämällä monipuolisesti eri tekstilajeja, panostamalla kirjoitusprosessin eri vaiheisiin (esim. opettamalla tekstin suunnittelua), teettämällä tehtäviä joilla on oppilaille mielekäs tarkoitus**
- **Opettajan kirjoittamiskäsityksillä (ks. Luukan artikkeli) on valtava merkitys!**

Austin's
butterfly

- <https://www.youtube.com/watch?v=hqh1MRWZjms>

Ole palautteessa askel edellä (lähikehityksen
vyöhykkeellä)

Tekstin taso

Lauseiden taso

Sanojen taso

Kun arvioit, keskity erityisesti

- Ymmärrettävyyteen
- Tavoitteen saavuttamiseen
- Sisällön rikastamiseen

Ohjaa rikastamaan, laajentamaan,
syventämään, varioimaan...

Virheiden lisääntyminen indikoi nopeaa
kehittymisen vaihetta.

Erityisesti monikielisten oppijoiden näkökulma:

oppimisen alkuvaiheessa pienten ortografisten tai kieliopillisten virheiden korjaamisesta on vain vähän hyötyä (esim. Mustonen 2015, Lesonen 2020).

Hyvä tekstipalaute on

(Esim. Straub 2000; Hattie & Timperley 2007; Kauppinen & Hankala 2015)

- vuorovaikutteista
- tilannesidonnaista
- oikea-aikaista
- johdonmukaista
- konkreettista ja havainnollista: paikantaa toimivat ja ongelmakohdat
- ohjaa oppilasta pohtimaan kirjoittamistaan
- ”sopivan mittaista”: liiallisuus uuvuttaa, liiallinen lyhyys lannistaa
- kannustavaa ja kehitysehdotuksia esittävää (kuitenkin pelkkä kehu epämotivoi)
- Kriteeriperusteista
- Monta versiota samasta tekstistä, panostus kirjoitusprosessin eri vaiheisiin
- Liikkeelle kokonaisuudesta: ”siipien muodosta” → kohti tarkempia yksityiskohtia
- Lukemista ei voi erottaa kirjoittamisesta: malleja eri tekstilajeista, tilanteista kielitaitoa

Tyypillisiä kirjoittamisen arviointikriteerejä

(Mirja Tarnanen)

- Tilanteeseen sopivuus
 - esimerkiksi muodollisuus- ja kohteliaisuusasteen osoittaminen
- Tehtävänannon noudattaminen
 - tehtävänannon mukainen tekstilaji ja rajaus (esim. otsikko tai aineisto)
- Sisältö / kirjoittajan ajatukset
 - sisällön relevanttius, kirjoittajan ajatusten sidosteisuus, tekstilajin vaatimat piirteet, esim. perustelujen kattavuus
- Jäsentely/rakenne/käsittely
 - tekstin rakenne, sen systemaattisuus ja tarkoituksenmukaisuus
 - otsikon sopivuus
- Kieli
 - lauserakenteiden käyttö, viittaukset, sanaston käyttö (osuvuus, tarkkuus, laajuus), fraasit ja idiomit, oikeinkirjoitus
- Tyyli
 - kirjoittajan ääni ja sen viestivyyys
 - myös tekstilajikohtainen tyyli
- Kielenhuolto/oikeinkirjoitus/konventiot
 - mm. oikeinkirjoitus, asettelu ja käsiala

Oppilaiden tekstejä arvioimaan

1) Valitkaa ryhmittäin yksi tekstilaji

<https://peda.net/id/44a955603d5>

- 5 lk:n historian kokeen esseevastaukset
- 5 lk:n biologian kokeen esseevastaukset
- 5 lk:n tarinat

2) Valitkaa pari tekstiä tarkempaan analyysiin. Millaista palautetta ja ohjausta antaisitte? Listatkaa konkreettisesti!

3) Valmistautukaa jakamaan ajatuksenne muulle ryhmälle.

Havaintoja opettajien kirjoittamista tekstipalautteista Korvatunturille ja Doctor Wholle: havainnollisuus ja yksityiskohtaisuus

(Kauppinen & Hankala 2013)

- Usein kehutaan onnistumisista ja osoitetaan missä on kehitettävää:
 - *Todella mukavaa luettavaa.*
Kirjoitat sujuvasti juonellista eteenpäin menevää tarinaa.
Osaatko vuorosanamerkinnät jne.
Oikein hyvä!
Pitäisikö miettiä tiiviimpää tarinankerrontaa? (Korvatunturi)
 - *Muista lukea tarinasi ennen kuin palautat sen. Voisiko siihen vielä lisätä selventäviä sanoja enemmän? Oli vaikea pysyä tarinassasi mukana.* (Dr Who)
 - *Käsiala!!! Vielä pitää kerrata oikeinkirjoitusasioita. Tarkista aina, että lause päättyy pisteeseen ja alkaa isolla kirjaimella. Olet kirjoittanut sinua kiinnostavasta aiheesta.* (Dr Who)

MUTTA...

- konkreettiset ja havainnollistavat elementit puuttuvat lukuun ottamatta muutamaa poikkeusta
 - *Huomaa, että luet paljon – käytät rikasta kieltä, elävöität tekstiä vuoropuhelulla. **Rengastetut sanat oivia sanavalintoja.** [opettaja rengastanut tekstitä onnistuneita sanavalintoja] **Vältä sitten-sanan toistoa.** Käsiälään ja luettavuuteen kiinnitä huomiota.* (Korvatunturi)
 - - - *Jotta lukijakin pääsisi tarinaan mukaan, sinun pitäisi kertoa, kuvailla, **selittää enemmän esim. mikä on tardis, aikalordi*** - - (Dr Who)
- Huom! Useat opettajat totesivat että kävisivät Dr Who -tekstin suullisesti läpi oppilaan kanssa

Seuraavalla kerralla: sanataidenäkökulma,
luova kirjoittaminen, tekstilajit

- Tekstilaji-interventiot

Viimeinen moduulitehtävä

- Valitse itsellesi kiinnostavin, **omien tavoitteittesi mukainen tehtävä** Moduulista 4:
Tekstien tuottaminen ja tulkitseminen ja monilukutaito
- Palautus oman aikataulun mukaan marraskuun aikana: käsitellään viimeisellä kerralla.

Kirjoittaminen osana monilukutaitoa:

- Käytetään teknologiaa: erilaisia sovelluksia, verkkoympäristöjä, kameraa, kännykkää
- Luodaan **multimodaalista tekstiä** → yhdistetään ääntä, kuvaa, liikkuvaa kuvaa, esteettistä sommittelua, kirjoitusta (instagram-päivitys, vlogi...)
- Ollaan **sosiaalisia** → tuotetaan ja muokataan tekstejä yhdessä, osallistutaan verkkoyhteisöjen toimintaan, jaetaan tekstejä
- Opetellaan **julkisuustaitoja** → julkaistaan tekstejä, vastaanotetaan palautetta, perehdytään lainsäädäntöön, mietitään julkaistun tekstin lyhyt- ja pitkäaikaisia vaikutuksia, opetellaan ”markkinoimaan” omia tekstejä
- Opetellaan, mitkä **tekstilajit ja mikä kirjoitusprosessin vaihe** vaativat monisuorittamistaitoja ja mitkä taas tietoista syventymistä, harjoitellaan näiden tilojen vaihtelua ja siihen soveltuvia tekniikoita
- Luovuustaidot → Tehdään tekstien kirjoittamisesta luova ja nautinnollinen prosessi, innostetaan uusiin kokeiluihin, käytetään luovia menetelmiä ja luovaa kirjoittamista, ohjataan löytämään sisäinen motivaatio, luodaan ympäristö, jossa ei tarvitse pelätä virheitä, käytetään yhteisöllistä luovuutta
- Roolien muutos: **opettaja on mukana oppimassa ja tekemässä tekstejä**

Outi Kallionpää: Uusi kirjoittaminen

<https://uudenmediankirjoittaminen.wordpress.com/2015/04/19/miten-uutta-kirjoittamista-voi-opettaa/>